

ಗುಡಿಸಿತ್ತಂತೆ. ಅಷ್ಟೇ. ಈಗಿನ ಸೌತ್ ಎಕ್ಸ್‌ಟೆನ್ಷನ್ ಎಲ್ಲ ಕಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ದಯಾಲ್ ಸಿಂಗ್‌ವರೆಗೆ ಮಾತ್ರ ದಿಲ್ಲಿ. ಮುಂದೆಲ್ಲ ಕಾಡು. ಆಗಿನ್ನೂ ನವದೆಹಲಿ (ಲುಟಿಯನ್ ದಿಲ್ಲಿ) ಈಗಿನಂತೆ ಬೆಳೆದು ನಿಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ದೆಹಲಿ ಕನ್ನಡ ಶಾಲೆಯಿದ್ದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ನಾಲಾ ಇತ್ತಂತೆ. ಅದನ್ನು ದಾಟಿಕೊಂಡು ಸರದಾರ್ ಪಟೇಲ್ ಸ್ಥೂಲಿನಲ್ಲಿ ನರ್ಸರಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕರೆತರಲು ಸಾವಿತ್ರಿ ಅವರು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಆವಾಗಲೇ ತೆಲುಗು ಶಾಲೆ, ತಮಿಳು ಶಾಲೆಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದವು.

ಶುರುವಾಯಿತು ಕನ್ನಡ ಶಾಲೆ

ಕನ್ನಡ ಶಾಲೆಯ ಸ್ಥಾಪಕರಾದ ಎಸ್.ವಿ. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ರಾವ್ ಅವರ ಭಾವ ಆಗ ಬಿಹಾರದ ಗವರ್ನರ್ ಆಗಿದ್ದು, ಗೋಪಾಲ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಅವರಿಗೆ ತುಂಬಾ ಆಪ್ತರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರ ಮೂಲಕ ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯವರ ಸ್ನೇಹವೂ ಆಳವಾಯಿತು. ಇವರಲ್ಲ ಸೇರಿ ಕನ್ನಡಿಗರ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಒಂದು ಶಾಲೆಯನ್ನು ತೆರೆಯಲು ಯೋಚಿಸಿದರು. 1961ರಲ್ಲಿ LNDಯಿಂದ ಈ ಶಾಲೆಗಾಗಿ ಆಗಲೇ ಭೂಮಿ ಹಂಚಿಕೆಯಾಗಿತ್ತಂತೆ. ಒಂದು ಶುಭದಿನದಂದು ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ದಂಪತಿ, ಗೋಪಾಲಶಾಸ್ತ್ರಿ ದಂಪತಿ ಮತ್ತು ಎ. ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯ ಎಂಬುವರು ಸೇರಿ ಐದು ಇಟ್ಟಿಗೆ ಇಟ್ಟು

ಭೂಮಿಪೂಜೆ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಸಾವಿತ್ರಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಯವರು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನೆನೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಶ್ರೀಮತಿ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಅವರು ಚಹಾ ತಯಾರಿಸಿದರಂತೆ. ಖಾನ್ ಮಾರ್ಕೆಟ್‌ನಿಂದ ಸಿಹಿ ತಂದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಹಂಚಿದರಂತೆ. ಎರಡು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಶಾಲೆ ರಾಜಧಾನಿಯ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ತಲೆಯೆತ್ತಿ ನಿಂತಿತು - ಎಂದು ಸಾವಿತ್ರಿಯವರು ಹೃದಯತುಂಬಿ ಆ ಘಟನೆಯನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಸುಜಾನ್ ಸಿಂಗ್ ಪಾರ್ಕ್‌ನ ಅವರ ಮನೆಯ ಕಿಟಕಿಯಿಂದ ಆಗ ಶಾಲೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಮನೆಗೆಲಸ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಲೇ ಶಾಲೆಯ ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲೊಂದು ಕಣ್ಣೆತ್ತಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಯಾರಾದರೂ ಮಕ್ಕಳು ಶಾಲೆಯ ಹೊರಗಡೆ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ತಕ್ಷಣ ಶಾಲೆಗೆ ಫೋನ್ ಮಾಡಿ, 'ನೋಡಿ ಮಕ್ಕಳು ಹೊರಗಡೆ ಇದ್ದಾರೆ, ಒಳಗಡೆ ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳಿ' ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ತಾಯಿ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣೆತ್ತು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಾಯುವಂತೆ ಸಾವಿತ್ರಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಾದಿದ್ದಾರೆ ಎಂದರೂ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ. ಅಂಥ ಕಾಳಜಿ- ಕಳಕಳಿಯ ಜೀವ ಅವರದು. ಹೀಗೆ ಈ ಕನ್ನಡ ಶಾಲೆಯ ಭೂಮಿ ಪೂಜೆಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ಇಂದಿನ ದಿನದವರೆಗೂ ಎಲ್ಲ ಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಶಾಲೆಯ ಶ್ರೇಯೋಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಹಗಲಿರುಳು ಚಿಂತಿಸಿದವರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸತತವಾಗಿ ದುಡಿದವರು. ಕನ್ನಡ ಶಾಲೆಯ ಐವತ್ತು ದಶಕಗಳ ಏಳು-ಬೀಳು, ಬೆಳವಣಿಗೆ ಎಲ್ಲದರ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಶಾಲೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಅಭಿಮಾನ ಮತ್ತು ಪ್ರೀತಿಯುಳ್ಳ ಸಾವಿತ್ರಿ ಅವರು 'ಕನ್ನಡಿಗರು ಎಲ್ಲ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಬದಿಗಿಟ್ಟು ಶಾಲೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಬೇಕು. ಈಗಲೂ ಶಾಲೆ ಬೆಳೆದರೆ ಸಂತೋಷ ಪಡ್ಡಿ' ಎಂದು ಭಾವಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ದೇಶಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ದೊರೆಯುವ ಮುನ್ನವೇ ಉತ್ತರಭಾರತ ಸೇರಿದ ಸಾವಿತ್ರಿ ಅವರನ್ನು ಗಾಢವಾಗಿ ಪ್ರಭಾವಿಸಿದ್ದು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರ ಪತಿ ಹಾಗೂ ಮನೆಗೆ ಬಂದುಹೋಗುವ ಅಪ್ರತಿಮ ದೇಶಭಕ್ತ ಹೋರಾಟಗಾರರು. ಇವರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೇ ಅವರಲ್ಲಿ ಸೇವಾ ಮನೋಭಾವನೆ, ನಾಡು ನುಡಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರೇಮ, ಅಪಾರ ಅಭಿಮಾನವಿದೆ. ಈ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೂ ಬೇಸರವಿಲ್ಲದೇ ಬಂದು ಹೋಗುವವರನ್ನು ಆದರದಿಂದ ಸತ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. 1966ರಲ್ಲಿ 'ಮಗಧ ಮಹಿಳಾ ಸಮಿತಿ'ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷೆಯಾಗಿದ್ದ ಸಾವಿತ್ರಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಕನ್ನಡ-ತೆಲುಗಿನ ಜೊತೆಗೆ ಮಗಧಿ, ಹಿಂದಿ, ತಮಿಳು, ಮಾತಾಡಬಲ್ಲವರಾಗಿದ್ದರು.

ಮಿಡಿವ ಕರುಳು, ಕೊಡುವ ಕೈ

ಇಂದಿರಾ ಗಾಂಧಿ ಅವರು ಯೂತ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ ಸದಸ್ಯೆಯಾಗಿದ್ದಾಗ, ಸಾವಿತ್ರಿ ಅವರೂ ಶ್ರೀಮತಿ ಕೆ.ಸಿ. ರೆಡ್ಡಿ, ಅರುಣಾ ಅಸಫ್ ಅಲಿ, ಅವರೆಲ್ಲ ಇಂದಿರಾ ಅವರ ಜತೆ ಸಮಾಜಸೇವೆಗಂದು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. 1962ರಲ್ಲಿ ಚೀನಾ ಯುದ್ಧ ನಡೆದು ಅನೇಕ ನಿರಾಶ್ರಿತರು ಶಿಬಿರಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಯೊಂದಿಗಾಗಿ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ಈ ಮಹಿಳೆಯರು ಹೋಗಿ ಸುಖ-ದುಃಖ ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಲ್ಲದೇ, ಅಕ್ಕಿ, ಆಹಾರ, ಸೋಪು, ಔಷಧ, ಬಟ್ಟೆ ಬರೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಮನೆ ಮನೆಯಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಶಿಬಿರಗಳಲ್ಲಿ ಹಂಚುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಚಳಿಗಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹಿ ಹೆಣೆದು ಶಿಬಿರದ ನಿರಾಶ್ರಿತರಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಇದಲ್ಲದೇ 1970ರ ಭಾರತ-ಪಾಕಿಸ್ತಾನ ಯುದ್ಧದ ಸಮಯದಲ್ಲೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

1962ರಲ್ಲಿ ಈಗಿನ ತೀನ್ ಜನವರಿ ಮಾರ್ಗ್ ಇದ್ದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ (ಆಗಿನ ಹೋಟೆಲ್ ಕ್ಲಾರಿಜಸ್ ಹಿಂಭಾಗ) ಒಂದು ಖಾಲಿ ಜಾಗಿಯಿತ್ತಂತೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅಗಸರೆಲ್ಲ ಬಟ್ಟೆ ಒಣ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗಿನ ಹೌಸಿಂಗ್ ಮಿನಿಸ್ಟರ್ ಆಗಿದ್ದ ಮೆಹರ್ಸಿಂಗ್ ಖನ್ನಾ ಅವರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಈ ಜಾಗೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಕೊಂಡು, 'ಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರ ಸೊಸೈಟಿ' ಶಾಲೆಯನ್ನು ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರಂತೆ. ಅದು ಕೆಳವರ್ಗದ ಬಡ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ. ಮನೆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ 'ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಶಾಲೆಗೆ ಕಳಿಸಿ' ಎಂದು ಪೋಷಕರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಬಡ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸಿದರಂತೆ. ಅಲ್ಲೇ ನಂಬರ್ 26 ಔರಂಗಜೇಬ್ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಶ್ರೀಮತಿ ಕೇಜರಿವಾಲ್ ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರು, ಸಾವಿತ್ರಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಗೋಪಾಲ ಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಮತ್ತಿತರ ಸಮಾಜಸೇವಾ ಮನೋಭಾವದ ಹಿರಿಯರೆಲ್ಲ ಸೇರಿ ಕೈಯಿಂದ ಹಣ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸ್ನೇಹು, ಬಳಪ, ಪುಸ್ತಕ, ಪೆನ್ಸಿಲ್, ಯೂನಿಫಾರ್ಮ್, ಶೂ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದರಂತೆ. ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿವಾಗಿಡಲು ಅಲ್ಲೇ ಅವುಗಳಿಗೆ ಕೈಯಾರೆ ಸ್ನಾನಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಚಳಿಗಾಲದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಸಾವಿತ್ರಿಯವರು ತಮ್ಮ ಮನೆಯಿಂದ ಹಳೇ ನೀರು ಕಾಯಿಸುವ ಬಾಯ್ಕರನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದರಂತೆ.

ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಿನ್ನಲು ಉಡಲು ಇಲ್ಲದ ಬಡವರು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಶಾಲೆಗೆ ಕಳಿಸಿಯಾರು? ಮಕ್ಕಳು ಶಾಲೆಗೆ ಬರಲಿ ಎಂಬ ಸದುದ್ದೇಶದಿಂದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಿಂಡಿ ತಿನಿಸುಗಳನ್ನು ಮನೆಯಿಂದಲೇ ಸರದಿಯಂತೆ ಒಬ್ಬರು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ನಂತರ ಅಲ್ಲೇ ಮರದ ಕೆಳಗೆ ರವೆ ಹಲ್ಲು ಮಾಡತೊಡಗಿದ ರಂತೆ. ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ 'ಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರ ಸೊಸೈಟಿ' ವಿದ್ಯಾಮಂದಿರ ಈಗ ಸಾವಿರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ನೀಡಿದೆ. ಶ್ರೀಮಂತವಾಗಿಯೂ ಬೆಳೆದಿದೆ. ಮುಂದೆ 1988ರಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ದಂಪತಿಗಳು ಅಮೆರಿಕೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಾಗ, ಶಾಲೆಯ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಇತರರಿಗೆ ತಮ್ಮಿಂದ ತೊಂದರೆಯಾಗ ಬಾರದು ಎಂದು ಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರ ಸೊಸೈಟಿಯ ಆಡಳಿತ ಮಂಡಳಿಗೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ನೀಡಿದರಂತೆ.

ಇಂದು ಗೋಪಾಲ ಶಾಸ್ತ್ರಿಯವರಿಲ್ಲ. ಕೋಲಾರದಿಂದ ಬಿಹಾರ್, ಮುಂದೆ ದೆಹಲಿ - ಹೀಗೆ 72 ವರ್ಷಗಳ ವಾಸದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡವನ್ನೇ ಬದುಕಿದ ಅಚ್ಚ ಕನ್ನಡತಿ ಹಾಗೂ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಕಥೆಯನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳಿದ 88ರ ಸಾವಿತ್ರಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಆಂಟಿ ಈಗ ಮರವಿನ ರೋಗಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮರೆತಿದ್ದಾರೆ. ಕಣ್ಣುಗಳು ಮಂಜಾಗುವ ಮುನ್ನವೇ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೆನಿಸಿತು. ಕನ್ನಡದ ಬಳ್ಳಿ ನಾಡಿನೊಳಗೂ ಹೊರಗೂ ಹಸಿರಾಗಿ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇ ಇಂಥ ತಾಯಂದಿರಲ್ಲವೇ?